

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVNÍŠTĚ
V BRNĚ

Vážená paní
RNDr. Anna Bayerová, Ph.D.
Vážený pan
Ing. Josef Plch

Váš dopis čj. / ze dne: neuvedeno
Naše čj.: NPU-371/21481/2022
Vyřizuje: Homola
Spisový znak: 823

Brno 16.3.2022

Jedovnice, zbytkový areál bývalého panského dvora (pozdější lihovar) - vyjádření k plánované demolicí

Vážená paní doktorko, vážený pane inženýre,

areál bývalého hospodářského dvora v Jedovnicích je typickým příkladem panského zemědělského podniku, který tvořil stěžejní stavební a společensko-ekonomický prvek venkovských sídlišť, s nimiž byl propojen vazbami urbanistickými, společenskými i ekonomickými a přesto představoval zřejmou autonomní jednotku, jejíž výjimečnost byla vyjádřena i fyzicky mohutnou hmotou (zpravidla uzavřené dvorové dispozice).

Komplex dvora je spolu se sakrálním okrskem u farního kostela sv. Petra a Pavla nevýznamnější dochovanou historickou a urbanistickou komponentou zástavby obce. Dvůr prošel v 19. a 20. století řadou přestaveb a úprav do dnešní podoby, uchovávací z historické stavební podstaty zpravidla jen základní hmotu obvodového zdíva a zčásti také strukturu stavebních konstrukcí. V tomto stavu již, žel, představuje torzo historické substance, jeho historický a zejména urbanistický význam pro městys je ale nepopíratelný. Areál není, vzhledem k úbytku autentických hodnot chráněn dle platné památkové legislativy (zákon 20/87 Sb. o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů).

Panské dvory patří mezi nejvíce ohroženou a opomíjenou součást kulturního dědictví ČR. Jde přitom o jednu ze zásadních architektonických a urbanistických komponent podoby našeho venkova, vedle sakrálních staveb nejčastější monumentální architekturu přítomnou v krajině i v sídle, která je jen málo odborně poznána a to v situaci aktuálního progresivního zanikání tohoto typu historické stavební památky.

Umístění areálu v sídle a skutečnost, že jeho existence nadále představuje konstitutivní prvek struktury obce, do značné míry dezintegrované novodobou výstavbou bez dostatečně pevné urbanistické koncepce, by měla vést spíše k posílení jeho postavení. Nabízí se využití pro celou řadu funkcí, jež mohou pro městys a jeho obyvatele znamenat posílení kvality života i jeho identity.

V případě jedovnického komplexu lze pro případnou obnovu a funkční konverzi dvorových staveb z hlediska historické kontinuity najít řadu racionálních argumentů. Dokládají to i analogie z řady sídel

v ČR, jež se staly přirozeným centrem komunitního života sídla. Doporučujeme proto, aby intervence do urbanistické a stavební substance obce uchovaly urbanistickou strukturu dvora a základní hmotu a siluetu jeho historických komponent v souladu s jeho jednoznačným významem pro městys Jedovnice.

S pozdravem

PhDr. Zdeněk Vácha
ředitel